

fremgår, at bevisoptagelse bør tillades, når retten skønner det hensigtsmæssigt, jf. Betænkning 698/1971 s. 127. Den isolerede bevisoptagelse omfatter også adgang til at afhøre vidner ved retten, hvor vidnet bør eller har ophold. Adgangen til isoleret bevisoptagelse er vid, men det indgår i bedømmelsen, at der bør tages hensyn til princippet om umiddelbarhed.

Betingelsen om den væsentlige retlige interesse hos den, der begærer søforklaringen, er opstillet bl.a. for at afskære søforklaring i tilfælde, hvor uheldet og den opståede skade har et mindre omfang. De kvalitative betingelser for at afholde søforklaring er således betydeligt strengere end ved bevisoptagelse efter retsplejelovens § 343. Reglerne for søforklaring er heller ikke fuldstændig sammenfaldende med § 343. Retten kan således afhøre personer, der hverken har bopæl eller ophold i retskredsen, og søforklaring kan finde sted, uanset en evt. senere tvist ikke skal afgøres ved danske domstole.

I rettens vurdering af, om søforklaring skal afholdes, indgår endvidere, hvorvidt andre bevisoptagelsesmåder er mere hensigtsmæssige, eller om der tidligere er sket bevisoptagelse f.eks. efter retsplejelovens § 343. Retten har tillige mulighed for at tage hensyn til, hvorvidt sagen undersøges på anden vis, f.eks. af Søfartsstyrelsens Opklaringsenhed, Forsvarets Skibshavarikommission eller af politiet. Hvis sagen af disse eller andre grunde er klar, eller klart oplyst, kan retten afvise begæring om afholdelse af søforklaring.

Retten foretager på baggrund af begæringen og andre foreliggende oplysninger en vurdering af nødvendigheden af en søforklaring under hensyntagen til, om der foreligger en "væsentlig retlig interesse", og om formålet i § 472 er opfyldt.

I rettens vurdering indgår derfor, om den, der begærer afholdelse af søforklaring, har en retlig interesse, og om denne er tilstrækkelig væsentlig til at begrunde afholdelse af søforklaring. Kravet om retlig interesse anvendes almindeligvis for at adskille den direkte personlige interesse i en sag fra en mere almen interesse. En helt udenforstående har aldrig retlig interesse. Væsentlighedskriteriet gælder både i forhold til den, der begærer søforklaring afholdt, og i forhold til skadens omfang.

Bevisoptagelsen skal have betydning for den person, der begærer søforklaringen. F.eks. har en passager eller et besætningsmedlem ikke retlig interesse i klarlæggelse af årsagen til en ladningsskade. En ladningsejer vil derimod formentlig forholdsvis let kunne dokumentere en retlig interesse i at få afklaret, hvorfor

netop hans ladning er blevet beskadiget. Da retten imidlertid også skal anlægge en kvantitativ vurdering af interessen, vil kun de væsentlige ladningsskader, jf. bemærkningerne til § 473, kunne begrunde afholdelse af søforklaring. Her anlægges også en kvantitativ vurdering i forhold til resten af ladningen.

Afvises begæringen om søforklaring, har ladningsejeren ligesom andre interessenter mulighed for at anvende alternative bevisoptagelsesmåder, dvs. forslags § 483 eller retsplejelovens § 343, jf. nedenstående.

I tilfælde af sammenstød mellem to skibe, jf. forslags § 479, anses den væsentlige retlige interesse for at være opfyldt for det ene skib, hvis der afholdes søforklaring for det andet.

I rettens vurdering af, om begæring om afholdelse af søforklaring skal imødekommes, indgår også tidsfaktoren. Der er, som nævnt i bemærkningerne til § 472, ikke indlagt en absolut tidsfrist, inden for hvilken begæring om søforklaring skal indgives. Formålet med søforklaringen er dog snarest muligt at tilvejebringe oplysninger. Dette indebærer, at begæring skal være indgivet snarest muligt, efter at ulykken eller dødsfaldet er indtruffet.

Indgives en begæring længe efter, at hændelsen har fundet sted, kan det medføre, at formålet med søforklaring forspildes. Retten kan på dette grundlag nægte at afholde søforklaring, medmindre forsinkelsen eksempelvis skyldes indhentelse af nye væsentlige oplysninger.

I rettens tilrettelæggelse af søforklaring indgår hensynet til skibets videre drift.

Stk. 2 og 3 fastsætter efter hvilke regler, der her i riget kan begæres søforklaring for udenlandske skibe herunder finske, norske og svenske skibe. Bestemmelserne er en delvis videreførelse af den hidtidige bestemmelse i retsplejelovens § 213, stk. 1, men udvider adgangen til at få afholdt søforklaring for udenlandske skibe, for eksempelvis at varetage det offentlige interesse i opklaring af ulykker. Udover kravet om væsentlig retlig interesse stilles der en række yderligere betingelser for at kunne afholde søforklaring for udenlandske skibe. Betingelsen for, hvornår der kan afholdes søforklaring for udenlandsk skib, er afhængig af bl.a., hvem der begærer søforklaring, og hvor ulykken er indtruffet. Reglerne medfører ikke en udvidelse af vidnepligten for udlændinge i forhold til den gældende retstilstand.

Nr. 1 fastslår, at søforklaring kan afholdes, når det pågældende skibs reder, skibsfører eller myndighederne i det land, hvor skibet er registreret, begærer det.